

Quickscan beschermde soorten Wnb

Augustinuslocatie (deelgebied 1A) te Gaanderen

Gemeente Doetinchem

Quickscan beschermde soorten Wnb

Augustinuslocatie (deelgebied 1A) te Gaanderen

Gemeente Doetinchem

In opdracht van	Gemeente Doetinchem Raadhuisstraat 2 7001 EW Doetinchem
Contactpersoon	Yann Horstink
Telefoon	0314-399604
E-mail	Y.Horstink@doetinchem.nl
<hr/>	
Datum	5 april 2023
Rapportagenummer	NIRP20230119
<hr/>	
Hoofdkantoor	NatuurInclusief B.V. Korenbree 23A 7271 LH Borculo 0545 723032 info@natuurinclusief.nl www.natuurinclusief.nl
Opsteller	David Brouwer
Telefoon	0545 723032
E-mail	davidbrouwer@natuurinclusief.nl
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Lana Scheers
Paraaf	

NatuurInclusief is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van NatuurInclusief; opdrachtgever vrijwaart NatuurInclusief voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en NatuurInclusief, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	5
2 Onderzoeksgebied	6
2.1 Beschrijving onderzoeksgebied	6
2.2 Geplande ingreep	8
3 Onderzoeksmethode	9
3.1 Bureaustudie	9
3.2 Veldonderzoek	9
4 Resultaten flora en fauna	10
4.1 Planten	10
4.2 Vleermuizen	11
4.3 Grondgebonden zoogdieren	13
4.4 Vogels (excl. vogels met jaarrond beschermde nesten)	16
4.5 Vogels met jaarrond beschermde nesten	18
4.6 Categorie 5 vogelsoorten	22
4.7 Amfibieën	22
4.8 Reptielen	23
4.9 Vissen	24
4.10 Insecten en overige ongewervelden	24
5 Conclusies + aanbevelingen	26
5.1 Conclusies	26
5.2 Aanbevelingen	27
Literatuur	28
Bijlage 1 Wetgeving	29

Samenvatting

De gemeente Doetinchem is voornemens het perceel (Augustinuslocatie) aan de Rijksweg te Gaanderen te herontwikkelen. Alvorens de gemeente de concrete plannen vorm gaat geven, wil de gemeente een verkennend onderzoek laten uitvoeren naar welke beschermde natuurwaarden in en rondom het projectgebied voorkomen.

De Wet natuurbescherming (Wnb) verplicht om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen geen beschermde Natura 2000-gebieden, aanwezige beschermde plant- of diersoorten of houtopstanden aantasten. NatuurInclusief B.V. heeft van gemeente Doetinchem dan ook opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan beschermde soorten Wnb. Op 21 maart 2023 heeft het veldbezoek plaatsgevonden.

Beschermde gebieden

De Wet natuurbescherming (Wnb) verplicht om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen geen beschermde Natura 2000-gebieden, aanwezige beschermde plant- of diersoorten of houtopstanden aantasten. Aangezien op dit moment de aard van de voorgenomen ingreep nog niet geheel bekend is, is op voorhand niet zeker of er sprake is van mogelijke significante gevolgen op Natura 2000-gebieden en kan hiervoor nog nadere toetsing noodzakelijk zijn. Er is echter geen sprake van mogelijke aantasting (van kernwaarden) van een (aangrenzend deel) van het Gelders Natuurnetwerk/Groene Ontwikkelingszone. Wel is er bij bomenkap mogelijk sprake van bescherming Wnb houtopstanden en is ook de Bomenverordening van de gemeente Doetinchem van toepassing.

Beschermde soorten

Beschermde planten, amfibieën, reptielen en vissen worden niet in het projectgebied verwacht. Beschermde vleermuizen, grondgebonden zoogdieren, vogels (met een jaarrond beschermd nest), insecten en andere ongewervelden kunnen niet in of rondom het projectgebied worden uitgesloten (zie conclusie). Aanvullend onderzoek naar deze soortgroepen is noodzakelijk.

Wanneer na aanvullend onderzoek blijkt dat er verblijfplaatsen of andere beschermde natuurwaarden van de beschermde soorten aanwezig zijn en overtredingen van verbodsbepalingen genoemd in de Wet natuurbescherming niet voorkomen kunnen worden, is het aanvragen van een ontheffing bij de Provincie Gelderland noodzakelijk. Het is mogelijk dat er mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn om overtreding te voorkomen of effecten te beperken of ongedaan te maken.

1 Inleiding

De gemeente Doetinchem is voornemens het perceel (Augustinuslocatie) aan de Rijksweg te Gaanderen te herontwikkelen. Alvorens de gemeente de concrete plannen vorm gaat geven, wil de gemeente een verkennend onderzoek laten uitvoeren naar welke beschermde natuurwaarden in en rondom het projectgebied voorkomen.

De Wet natuurbescherming (Wnb) verplicht om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen geen beschermde Natura 2000-gebieden, aanwezige beschermde plant- of diersoorten of houtopstanden aantasten (zie bijlage 1).

De Wet natuurbescherming (Wnb) verplicht om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen geen beschermde Natura 2000-gebieden, aanwezige beschermde plant- of diersoorten of houtopstanden aantasten. Aangezien op dit moment de aard van de voorgenomen ingreep nog niet geheel bekend is, is op voorhand niet zeker of er sprake is van mogelijke significante gevolgen op Natura 2000-gebieden en kan hiervoor nog nadere toetsing noodzakelijk zijn. Er is echter geen sprake van mogelijke aantasting (van kernwaarden) van een (aangrenzend deel) van het Gelders Natuurnetwerk/Groene Ontwikkelingszone. Wel is er bij bomenkap mogelijk sprake van bescherming Wnb houtopstanden en is ook de Bomenverordening van de gemeente Doetinchem van toepassing.

Het voorliggende rapport is een uitwerking van de resultaten van de quickscan beschermde soorten Wnb. Een quickscan is een onderzoek waarbij onderzocht wordt of in de invloedssfeer van de voorgenomen ingrepen projectgebied beschermde planten- of diersoorten worden verwacht die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden van de geplande activiteiten. Wanneer beschermde soorten verwacht worden maar er onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om het voorkomen uit te sluiten, is het noodzakelijk dat aanvullend onderzoek uitgevoerd dient te worden.

Voorliggende rapportage betreft een overzicht met de resultaten van de quickscan en een aanbeveling voor vervolgstappen.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt omschreven hoe het onderzoeksgebied eruitziet, hoe deze momenteel gebruikt wordt en wat de geplande ingreep inhoudt. Hoofdstuk 3 bespreekt de onderzoeksmethodiek. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de mogelijke effecten op beschermde soorten in de invloedssfeer van het projectgebied. In hoofdstuk 5 wordt afgesloten met de conclusie en eventuele vervolgstappen die moeten worden genomen.

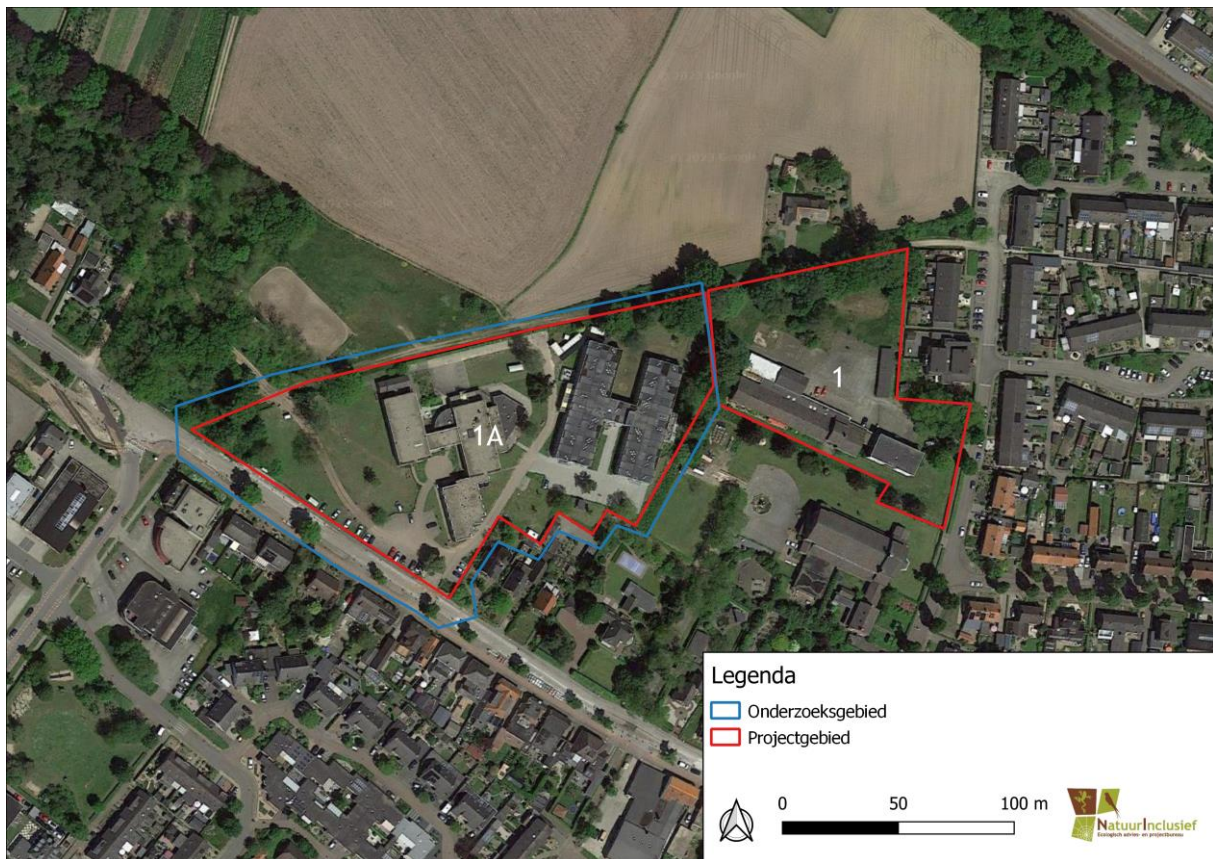
2 Onderzoeksgebied

2.1 Beschrijving onderzoeksgebied

Het projectgebied is gelegen aan de Rijksweg te Gaanderen, gemeente Doetinchem in de provincie Gelderland. Het middelpunt van het projectgebied bevat de coördinaten N 51.9302, E 6.3425 (atlasblok 41-31). De grootte van het onderzoeksgebied is ruimer dan enkel het projectgebied, dit door de mogelijke externe effecten op de omgeving tijdens de voorgenomen ingreep in de aanleg- en/of gebruiksfase. De grootte is ter plaatse bepaald aan de hand van de te verwachten invloedsfeer en het bronnenonderzoek (zie Hoofdstuk 3 en 4).

De quickscan heeft betrekking op deelgebied 1A. Voor deelgebied 1 is reeds een quickscan en aanvullend onderzoek uitgevoerd en wordt op het moment van schrijven het Activiteitenplan opgesteld.

In Figuur 1 is het onderzoeksgebied op een topografische kaart weergegeven. In Figuur 2 is een impressie van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1 Begrenzing projectgebied (deelgebied 1A) en onderzoeksgebied

Het projectgebied bestaat in de huidige vorm uit een zorgcentrum, verdeeld over twee grote gebouwen. Overige bebouwing bestaat uit een bijgebouw aan de noordzijde van het westelijke gebouw en een overkapping/rooklocatie in het zuiden van het projectgebied. Op een deel van de bebouwing is gevelbegroeiing van klimop aanwezig. Rondom het zorgcentrum wordt het gras intensief beheerd en staan er bomen waaronder witte paardenkastanje, gewone esdoorn, robinia en een zeer fraaie treurbeuk. In het westen is een kleine bosschage met houtopslag aanwezig. Aan de noord- en zuidzijde wordt het projectgebied begrensd door een (beuken)haag. Ook in het (noord)oosten is een bosschage aanwezig met een ondergroei van hultst en vlier en een dichte laurierhaag tezamen met een ingeplante struweelhaag die nog niet goed ontwikkeld is. Aan de zuidzijde is parkeergelegenheid.

Het projectgebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de drukke Rijksweg, aan de westzijde door een groter aaneengesloten bosperceel waar veel wordt gewandeld, aan de noordzijde door een paardenbak met zand en de overgang naar het agrarisch gebied. De oostzijde behelst (het terrein van) de St. Augustinuskerk en een woonwijk met grotendeels vrijstaande woningen.

Figuur 2 Impressie projectgebied en directe omgeving

2.2 Geplande ingreep

De gemeente Doetinchem is voornemens het perceel (Augustinuslocatie) aan de Rijksweg te Gaanderen te herontwikkelen. Alvorens de gemeente de concrete plannen vorm gaat geven, wil de gemeente een verkennend onderzoek laten uitvoeren naar welke beschermde natuurwaarden in en rondom het projectgebied voorkomen.

3 Onderzoeksmethode

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een bureaustudie en een eenmalig veldbezoek. Op deze wijze wordt inzicht verkregen omtrent de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij het onderzoeksgebied. Een quickscan is een toets van de ecologische potenties van het onderzoeksgebied aan de hand van bestaande gegevens en het verkregen inzicht ten tijde van het veldbezoek. Er worden in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Uit de quickscan moet blijken of aanvullend soortonderzoek noodzakelijk is.

3.1 Bureaustudie

Bij de bureaustudie is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsgegevens. Aan de hand van verspreidingsatlassen en verspreidingsgegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) wordt er nagegaan of er beschermde flora en fauna voorkomen in of nabij het projectgebied. Echter is het vaak niet mogelijk de exacte locatie of datering van deze gegeven te achterhalen. De verspreidingsgegevens zijn veelal weergegeven in kilometerhokken (1x1 km) of in atlasblokken (5x5 km), de waarnemingen hebben dan ook meer betrekking op de regio en niet zo zeer op het projectgebied. De gegevens uit de verspreidingsatlassen geven vaak dan ook alleen een indicatie of de soort in de omgeving voorkomt. Voor de bureaustudie wordt gebruikgemaakt van gegevens van de afgelopen tien jaar.

De volgende atlasblokken zijn gebruikt:

- 41-31
- 40-38
- 40-28
- 41-21
- 41-22
- 41-32
- 41-42
- 41-41
- 40-48

3.2 Veldonderzoek

Naast de bureaustudie heeft er een veldbezoek plaatsgevonden. Het veldbezoek is uitgevoerd op 21 maart 2023 door Dhr. D. Brouwer, adviseur ecologie bij NatuurInclusief B.V.. De weersomstandigheden waren hierbij ca. 10° C, lichte regen, bewolkt en windkracht 2 Bft.

Gedurende het veldbezoek is het projectgebied en de directe omgeving beoordeeld op de ecologische potentie. Hierbij is gekeken naar de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij verwachte soorten en/of soortgroepen. Aan de hand van de beschrijving van de geplande ingreep en de resultaten van de bureaustudie is de omvang van het onderzoeksgebied bepaald.

Indien beschermde of bijzondere soorten zijn waargenomen, zijn deze genoteerd en, indien mogelijk, vastgelegd.

4 Resultaten flora en fauna

4.1 Planten

Bureauonderzoek

Uit de verspreidingsgegevens van de bureaustudie blijkt dat er in de omgeving van het projectgebied verschillende soorten beschermde planten zijn aangetroffen, namelijk: akkerogentroost, blauw guichelheil, gevlekt zonneroosje, glad biggenkruid, grote leeuwenklauw, kleine wolfsmelk, en roggelelie.

Veldbezoek

Akkerogentroost

Akkerogentroost verlangt zonnige, open plaatsen op matig voedselarme, vochtige en kalkrijke grond (krijt, leem en zandige klei) en komt voornamelijk langs akkerranden en op graanakkers voor. De soort is in de directe omgeving bekend uit het Kruisbergse bos in Doetinchem. Vanwege het intensieve en voedselrijke karakter van het projectgebied, kan de aanwezigheid van akkerogentroost echter in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Blauw guichelheil

Blauw guichelheil houdt van open en zonnige, kalkrijke, zand- leem- en mergelbodems. De soort groeit in graanakkers, op stoppelvelden, op braakliggend terrein, in moestuinen, op omgewerkte grond en ruderele plaatsen bij korenmolens, graanpakhuizen en meelfabrieken. In de directe omgeving is de soort bekend van een akker in de buurt van Gendringen. Vanwege het intensieve en voedselrijke karakter van het projectgebied, kan de aanwezigheid van blauw guichelheil echter in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Gevlekt zonneroosje

Ook van gevlekt zonneroosje is in de directe omgeving een groeiplaats bekend in Besseldersbos te Zelhem. Deze soort verlangt zonnige, open plaatsen op droge, voedselarme, neutrale tot zwak zure zandgrond en op stenige plaatsen. De soort wordt ook in zeeduin aangetroffen. Vanwege het intensieve en voedselrijke karakter van het projectgebied, kan de aanwezigheid van gevlekt zonneroosje in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Glad biggenkruid

Ook glad biggenkruid is net als akkerogentroost in de directe omgeving bekend uit het Kruisbergse bos in Doetinchem. Glad biggenkruid groeit op zonnige, warme, open plaatsen op droge, voedselarme, met name stikstofarme, zwak zure, kalkarme grond (leemarm en lemig zand) (bijvoorbeeld akkers en zeeduin). Vanwege het intensieve en voedselrijke karakter van het projectgebied, kan de aanwezigheid van glad biggenkruid in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Grote leeuwenklauw

Grote leeuwenklauw groeit graag op zonnige, open plaatsen op vochtige tot vrij droge, matig voedselrijke tot voedselrijke, kalkhoudende grond (lemig zand, löss, leem, zavel en klei) (op bijvoorbeeld akkers, langs schrale bermen, spoorwegen, waterkanten en op dijken). Ook deze soort is bekend van een akker in het Kruisbergse bos in Doetinchem. Vanwege het intensieve en voedselrijke karakter van het projectgebied, kan de aanwezigheid van grote leeuwenklauw in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Kleine wolfsmelk

Kleine wolfsmelk is een pioniersoort en groeit op open, zonnige, warme, vochtige, kalkhoudende, kleiige, niet te sterk bemeste, omgewoelde grond. (leem, klei, löss en mergel) (bijvoorbeeld graanakkers, langs spoorwegen, dijken of op braakliggende grond). De soort is in de directe omgeving bekend van het Azewijnse Broek. Vanwege

het intensieve en voedselrijke karakter van het projectgebied en vanwege het feit dat er zich geen pionierssituaties voordoen in het projectgebied, kan de aanwezigheid van kleine wolfsmelk in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Roggelelie

Van deze soort is een geïsoleerde waarneming bekend zo'n 3,5 km ten oosten van het projectgebied. Roggelelie groeit op zonnige tot half beschaduwde, matig vochtige en goed doorlatende, maar niet uitdrogende, voedselarme, zwak zure, kalkarme grond en op stenige plaatsen (bijvoorbeeld roggeakkers, kreupelhout, berghellingen en in rivierduinen). Door de huidige methodieken van de moderne landbouw is de soort zeer sterk achteruitgaan in Nederland. Vanwege het intensieve en voedselrijke karakter van het projectgebied, kan de aanwezigheid van roggelelie in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Conclusie

In het projectgebied kunnen beschermde plantensoorten worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek of aanvullende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

4.2 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn strikt beschermd door de Wet natuurbescherming. Hierdoor zijn alle vleermuizen beschermd tegen het verstoren, verwonden en doden van individuen, beschadigen en vernielen van hun vaste rust- en verblijfplaatsen en de daarbij behorende essentiële foerageergebieden en vliegroutes.

Bureaustudie

Een groot aantal van de 18 in Nederland voorkomende soorten vleermuizen kunnen worden aangetroffen in Gelderland. Een aantal daarvan zijn zeldzaam of stellen zeer specifieke eisen aan hun verblijfplaatsen. Op basis van de landelijke verspreiding kunnen onder andere de volgende soorten verwacht worden in en rond het projectgebied: laatvlieger, gewone dwergvleermuis, watervleermuis, franjestaart, meervleermuis, baard-/Brandt's vleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Veldbezoek

Verblijfplaatsen gebouwen

In het projectgebied bevindt zich een tweetal grote gebouwen. Het oostelijke gebouw is tweelaags en afgewerkt met metalen golfplaten rondom het gehele gebouw. Dit metaal kan in de zon erg heet worden. Het betreft bovendien uitsluitend zeer glad materiaal waar vleermuizen moeilijk grip op krijgen. Door de ongeschikte warmtecapaciteit van het materiaal, het ontbreken van grip en aansluitend spleetvormige ruimtes worden verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen dan ook niet in het oostelijke gebouw verwacht.

Het westelijke gebouw kenmerkt zich eveneens als grotendeels tweelaags met daarentegen gemetselde gevels met rondom een aanwezige spouw die toegankelijk is voor gebouwbewonende vleermuissoorten middels open stootvoegen en mogelijk ook via de daktrim. Verblijfplaatsen (zomer-, paar- en (massawinter)-verblijfplaatsen) van gebouwbewonende soorten kunnen dan ook niet in het westelijke gebouw in het projectgebied worden uitgesloten (zie Figuur 3). Aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten in het projectgebied is noodzakelijk.

Figuur 3 Het oostelijke gebouw (links) is afgewerkt met metalen golfplaten rondom het gehele gebouw. Door het ontbreken van grip en aansluitend spleetvormige ruimtes worden verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen dan ook niet in het oostelijke gebouw verwacht. Het westelijke gebouw (rechts) met daarentegen gemetselde gevels met rondom een aanwezige spouw is toegankelijk voor gebouwbewonende vleermuissoorten middels open stootvoegen en mogelijk ook via de daktrim.

Verblijfplaatsen bomen

In en rondom het projectgebied is een aantal bomen met holtes aangetroffen. Van een aantal van deze holtes kon niet worden vastgesteld of deze geschikt waren als verblijfplaats voor boombewonende vleermuissoorten of niet. Een aantal andere holtes was door spechten uitgehakt en zeer waarschijnlijk wel geschikt als verblijfplaats voor boombewonende vleermuissoorten (zie Figuur 4). Een endoscopische check kan uitsluitsel geven in welke mate de holtebomen in het projectgebied geschikt zijn als verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk.

Vleermuisverblijfplaatsen

Vleermuizen zijn niet in staat om zelf een verblijfplaats te creëren en zijn dan ook volledig afhankelijk van bestaande ruimtes in onder andere bomen en/of gebouwen. In bomen verblijven ze vaak in holtes of achter loszittend schors en in gebouwen in de spouw, onder de dakpannen, achter gevelbetimmering of op zolders. Waar ze verblijven is afhankelijk van de soort. Er is een onderscheid te maken tussen boombewonende (bijv. rosse vleermuis en watervleermuis) en gebouwbewonende vleermuizen (bijv. gewone dwergvleermuis en laatvlieger), echter zijn er ook soorten die van beide gebruik maken (bijv. gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis).

Gedurende het jaar maken ze gebruik van verschillende verblijfplaatsen met verschillende functies:

- Kraamverblijfplaats
- Zomerverblijfplaats
- Paarverblijfplaats
- Winterverblijfplaats

Niet alleen hebben de verschillende verblijfplaatsen verschillende functies, ze hebben ook verschillende eisen. In kraamverblijfplaatsen brengen vrouwtjes, vaak in grote kolonies, hun jongen groot. Belangrijk is dat het klimaat hier constant is en de temperatuur niet te laag wordt wanneer de vrouwtjes 's nachts op jacht gaan naar voedsel en de jongen achterlaten. Ook in de winterverblijfplaatsen, waar de vleermuizen in torpor gaan, is het belangrijk dat het klimaat constant blijft en de temperatuur niet te ver onder het vriespunt daalt. Daarnaast kijken ze ook naar de ligging van de verblijfplaatsen, de afstand tot hun foerageergebied en bijvoorbeeld voor mannetjes in het parseizoen of het langs een vliegroute van vrouwtjes ligt.

Figuur 4 In en rondom het projectgebied is een aantal bomen aanwezig met holtes die geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuissoorten.

Voerageergebied/vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige structuren in het landschap om zich tussen te verplaatsen en te foerageren, zoals houtsingels en watergangen. Omdat het projectgebied enkele bosschages en bomenrijen beslaat, kan niet worden uitgesloten dat er essentiële vliegroutes/foerageergebied worden aangetast. Aanvullend onderzoek naar essentieel foerageergebied en vliegroutes is daarom noodzakelijk.

Conclusie

Verblijfplaatsen van zowel gebouwbewonende (zomer-, paar- en (massawinter)-verblijfplaatsen) vleermuissoorten kunnen niet in het projectgebied worden uitgesloten. Van een aantal van de aanwezige holtebomen kon niet worden vastgesteld of deze geschikt waren als verblijfplaats voor boombewonende vleermuissoorten of niet. Een endoscopische check kan uitsluitsel geven in welke mate de holtebomen in het projectgebied geschikt zijn als verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten. Omdat het projectgebied enkele bosschages en bomenrijen beslaat, kan niet worden uitgesloten dat er essentiële vliegroutes/foerageergebied worden aangetast. Aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van zowel gebouw- als boombewonende vleermuissoorten en essentieel foerageergebied/vliegroutes is noodzakelijk.

4.3 Grondgebonden zoogdieren

Bureaustudie

In de provincie Gelderland zijn veel nationaal beschermde, grondgebonden zoogdieren die in het projectgebied zijn te verwachten, zoals bijvoorbeeld bosmuis, vrijgesteld. Voor deze soorten geldt echter wel de zorgplicht. Uit de verspreidingsgegevens van de bureaustudie blijkt dat er in de omgeving van het projectgebied verschillende soorten beschermde grondgebonden zoogdieren zijn aangetroffen die niet zijn vrijgesteld, namelijk: bever, boomarter, bunzing, das, eekhoorn, grote bosmuis, hermelijn, otter, steenarter en wezel.

Veldbezoek

Bever

Bever is bij uitstek gebonden aan het overgangsgedebied tussen land en wateren zoals rivieren, meren, beken en moerassen. Van belang hierbij is dat in het territorium veel bomen of grote struiken langs de kant van het water

staan, deze worden gebruikt als voedselbron en bouw materiaal voor burchten en dammen, zachtere boomsoorten zoals wilg en populier zijn hierbij favoriet. De soort komt voor langs de Oude IJssel en de Bielheimerbeek. Vanwege het ontbreken van dergelijk oeverhabitat kan bever in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Boommarter

Boommarter heeft een grote voorkeur voor een beboste omgeving, maar is op steeds meer typen locaties te vinden, al blijft bos het biotoop bij uitstek. De soort maakt vooral nesten in boomholtes, maar als overige verblijfplaats worden ook wel oude hopen van bijvoorbeeld konijnen, dassen en vossen gebruikt en soms zelfs in bebouwing in bos(randen). Vanwege het intensieve karakter van het projectgebied, het ontbreken van dergelijke hopen en de directe verstoring rondom mogelijke verblijfplaatsen worden verblijfplaatsen van boommarter niet in het projectgebied verwacht. Bovendien zijn er geen boomholtes aanwezig die groot genoeg zijn dat deze geschikt zijn voor nesten van boommarter. Aanvullend onderzoek naar boommarter in het projectgebied is niet noodzakelijk.

Bunzing, wezel, hermelijn (kleine marterachtigen)

Bunzing, hermelijn en wezel zijn soorten die gebruik maken van bosschages, dichte ruigtes en randen langs lijnvormige elementen om zich, omringd door dekking, door het landschap te verplaatsen. Deze soorten gebruiken eveneens hopen van andere dieren zoals muizen en konijnen als verblijfplaats. (Half)open landschappen met voldoende schuilgelegenheid, in de vorm van struweel en takkenhopen, en prooiaanbod, onder andere kleine zoogdieren, is van belang. In en langs de randen van het projectgebied zijn dergelijke structuren in de vorm van bosschages met houtopslag, struweel en hagen aanwezig (zie Figuur 5). De beukenhaag en struweelhaag in het noorden van het projectgebied kunnen als corridor fungeren tussen de bosschages in het westen en oosten van het projectgebied. De overgang van het projectgebied richting het agrarisch gebied maakt het projectgebied extra aantrekkelijk en bereikbaar voor kleine marterachtigen. Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van bunzing, wezel en hermelijn kunnen dan ook niet in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek naar kleine marterachtigen is noodzakelijk als bovengenoemde elementen worden aangetast.

Figuur 5 Langs de randen van en in het projectgebied zijn veel structuren in de vorm van struweel en bosschages met houtopslag aanwezig die als verblijfplaats en/of essentieel leefgebied kunnen dienen voor (kleine) marterachtigen en grote bosmuis.

Das

Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen aangetroffen die kunnen duiden op aanwezigheid van das in projectgebied. Waarnemingen van de soort in de directe omgeving zijn allen afkomstig ten noorden van de Bielheimerbeek. Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van das kunnen in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Eekhoorn

Eekhoorn komt vooral in loofbos, naaldbos of gemengd bos voor. Ook in parken en tuinen worden eekhoorns aangetroffen, mits er voldoende voedsel is (bijvoorbeeld beukennoten, walnoten en eikels). De voorkeur gaat daarom vaak uit naar oudere bomen, omdat deze meer voedsel en nestgelegenheid bieden. Nesten worden gemaakt op minstens 5 meter hoogte. In en rondom het projectgebied zijn oude bomen en bomenrijen aanwezig die voldoen aan deze eisen. In het projectgebied zijn echter geen nesten van eekhoorn aangetroffen. Hierom kan de aanwezigheid van vaste rust- en voortplantingsplaatsen en essentieel leefgebied van eekhoorn in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek naar eekhoorn is niet noodzakelijk.

Grote bosmuis

In Nederland komt grote bosmuis vooral voor in Zuid-Limburg en langs de oostelijke helft van ons land, tussen Groningen en Winterswijk. Maar de soort rukt in groot tempo op en wordt inmiddels op veel meer plekken aangetroffen, ondanks dat er relatief weinig onderzoek naar de soort wordt uitgevoerd. De soort heeft een voorkeur voor oude open eiken- en beukenbossen, met een uitgebreide struiklaag en weinig ondergroei maar wordt ook aangetroffen in struweelhagen in het landelijk gebied. Grote bosmuis bouwt een nest als verblijfplaats. Dit nest bekleden ze met bladeren en mos en bevindt zich meestal onder wortelstronken van grote bomen ondergronds of onder takkenhopen. Grote bosmuis is al aanwezig in het bosgebied ten noorden van Landgoed Slangenburg, ten hoogte van het projectgebied. In het projectgebied wordt de soort vooral verwacht in de westelijke en oostelijke bosschages met houtopslag (zie Figuur 5). Als deze structuren worden aangetast, is aanvullend onderzoek naar grote bosmuis noodzakelijk.

Otter

Otter leeft net als bever in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. De soort komt voor langs de Oude IJssel en de Bielheimerbeek. Vanwege het ontbreken van dergelijk oeverhabitat kan otter in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Steenmarter

Verblijfplaatsen van steenmarter worden veelal aangetroffen op zolders, in kruipruimtes of verlaten gebouwen. Echter is de soort zeer opportunistisch en gebruikt ook takkenhopen en dicht struweel als verblijfplaats. Vanwege de aanwezigheid van schuurtjes en dicht struweel met houtopslag in het projectgebied kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen van steenmarter niet worden uitgesloten. Het bijgebouw van het westelijke gebouw in het projectgebied is mogelijk toegankelijk voor steenmarter en geschikt als verblijfplaats (zie Figuur 6). Aanvullend (sporen)onderzoek naar verblijfplaatsen van steenmarter is noodzakelijk. Steenmarter stelt geen kritische eisen aan zijn foerageergebied, is zeer opportunistisch en heeft een generalistisch voedselpatroon. Er zijn in de directe omgeving van het plangebied voldoende alternatieve foerageermogelijkheden aanwezig, essentieel leefgebied van steenmarter kan daarom worden uitgesloten.

Figuur 6 Het bijgebouw van het westelijke gebouw in het projectgebied is mogelijk toegankelijk voor steenmarter en geschikt als verblijfplaats

Conclusie

De aanwezigheid van vaste rust- en voortplantingsplaatsen en essentieel leefgebied van bunzing, grote bosmuis, hermelijn, wezel en steenmarter kan niet in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek naar deze soorten is noodzakelijk als het bijgebouw van het westelijke gebouw, de struweelranden en/of de bosschages in het westen en oosten van het projectgebied worden aangetast.

4.4 Vogels (excl. vogels met jaarrond beschermde nesten)

Het is in Nederland verboden nesten of rustplaatsen¹ te vernielen wanneer deze in gebruik zijn. Ook is volgens vaste jurisprudentie aantasting of verstoring verboden dat kan leiden tot afname van het ecologisch functioneren van een nest of rustplaats. Onder de bescherming van het nest of rustplaats vallen daarmee ook de essentiële elementen van het leefgebied die nodig zijn voor het ecologisch functioneren van deze plaatsen.² In gebruik zijnde nesten en rustplaatsen zijn in Nederland dan ook strikt beschermd door de Wet natuurbescherming. Daarnaast is het verboden vogels zodanig te storen dat dit een wezenlijke invloed heeft op de staat van instandhouding van vogels en is het verboden om vogels te vangen of te doden. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met aanwezige vogels, de in gebruik zijnde nesten en rustplaatsen en bijbehorende essentiële onderdelen van het leefgebied. Buiten de periode dat nesten of rustplaatsen in gebruik zijn, gelden de verbodsbepalingen met betrekking tot nesten en rustplaatsen niet. Wanneer in gebruik zijnde nesten of rustplaatsen aanwezig zijn, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden op een zodanige wijze dat het ecologisch functioneren kan worden gegarandeerd (bijvoorbeeld door te werken

¹ Hoewel rustplaatsen van vogels volgens artikel 3.1, lid 2 van de Wet natuurbescherming beschermd zijn, heeft de Provincie Gelderland geen specifiek beleid opgesteld hoe met rustplaatsen van vogels moet worden omgegaan. Recent is een uitspraak gepubliceerd van de Rechtbank Noord-Nederland dat ingaat op de bescherming van rustplaatsen van vogels, dat in dat geval betrekking had op de bescherming van slaapplekken van ganzen (zie ECLI:NL:RBNNE:2021:3180). Naast slaapplekken dient er ook rekening te worden gehouden met andere type rustplaatsen, zoals hoogwatervluchtplaatsen, ruiplaatsen en roestplekken (van uilen).

² Voor de definitie van essentieel leefgebied wordt verwezen naar jurisprudentie van 7 juli jongstleden (zie ECLI:NL:RVS:2021:1457), waarin in rechtsoverweging 6 een aantal belangrijke criteria staan wanneer leefgebied moet worden beschouwd als essentieel.

buiten de kwetsbare perioden). Wanneer in gebruik zijnde nesten of rustplaatsen direct grenzend aan het plangebied aanwezig zijn zal door een deskundige op het gebied van vogels moeten worden bepaald of de werkzaamheden in kwetsbare perioden kunnen worden uitgevoerd of dat kwetsbare perioden moeten worden ontzien.

Bureaustudie

Een groot aantal broedvogels komt voor in de regio. Waaronder algemene soorten zoals houtduif.

Veldbezoek

Gedurende het veldbezoek zijn in en rondom het projectgebied verscheidene vogelsoorten (bijvoorbeeld houtduif, een waarschijnlijk nest van deze soort is aanwezig in de treurbeuk) waargenomen in het projectgebied. Ook zijn er nestelende kauwen aangetroffen in ruimtes in de gevel van het westelijke gebouw (zie Figuur 7). Nesten van algemene broedvogels zijn dan ook aanwezig (kauw, houtduif) en meer nesten kunnen dan ook niet in en rondom het projectgebied worden uitgesloten.

Figuur 7 Tijdens het veldbezoek zijn er nestelende kauwen aangetroffen in ruimtes in de gevel van het westelijke gebouw

Conclusie

Verschillende algemeen voorkomende broedvogels zijn aanwezig (kauw, houtduif) en meer nesten worden verwacht in- en rond het projectgebied. Op de soorten met een jaarrond beschermde nesten na (zie volgende paragraaf) zijn de nesten van broedende vogels en rustplaatsen niet beschermd als deze niet meer in gebruik zijn. Gedurende de gebruikperiode geldt een algeheel verbod op het zodanig verstoren, beschadigen en vernielen van nesten en rustplaatsen dat deze niet meer kunnen functioneren als nest of rustplaats. Er is geen wettelijk vastgestelde periode als gebruikperiode. Voor de wet is er sprake van een gebruikperiode als er sprake is van een broedgeval of rustende vogels. Direct voorafgaand aan de werkzaamheden dient onderzocht te worden of er broed- of rustgevallen in- en rond het projectgebied aanwezig zijn. Vooraf maatregelen nemen om te

voorkomen dat vogels gaan nestelen of rusten is toegestaan, mits er geen sprake is van aanwezigheid van vogels met jaarrond beschermde nesten.

4.5 Vogels met jaarrond beschermde nesten

Een aantal vogelsoorten genieten extra bescherming doordat hun nesten jaarrond beschermd zijn. Dit betekent dat deze nestlocaties en het bijbehorende essentiële leefgebied ook buiten de broedperiode niet mogen worden beschadigd, vernield, weggenomen of op andere wijze minder geschikt of ongeschikt worden gemaakt (verstoring).

Bureaustudie

Op basis van de verspreidingsgegevens kunnen verschillende vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten in en rondom het projectgebied worden verwacht: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismuis, kerkuil, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespindief & zwarte wouw.

Veldbezoek

Boomvalk

Boomvalk maakt zelf geen nesten en gebruikt oude kraaien- of eksternesten als broedlocatie en is erg verstoringsgevoelig. Omdat er in en rondom het projectgebied veel gewandeld wordt, en er continu verstoring aanwezig is, worden nesten van boomvalk niet verwacht. Aanvullend onderzoek naar nesten van boomvalk is niet noodzakelijk.

Buizerd

Buizerd is generalistisch en flexibel, en zou daarom in of rondom de directe omgeving van het projectgebied een nest kunnen bouwen of een ekster of kraaiennest over kunnen nemen. Buizerd maakt in de meeste gevallen gebruik van bestaande nesten die vervolgens verder uitgebouwd worden tot een plat, omvangrijk nest (horst). Nesten van buizerd bevinden zich meestal in oude naald- of loofbomen: een eik, wilg, zwarte els, lariks of grove den. In het projectgebied zijn dergelijke nesten tijdens het veldbezoek echter niet aangetroffen. Wel is er een dergelijk nest aangetroffen aan de Rijksweg, tegenover het projectgebied (zie Figuur 8). De Rijksweg is echter een dusdanig drukbereden weg, dat eventuele werkzaamheden niet een dusdanige verstoring op zullen leveren dat dit ten koste van de functionaliteit van een eventueel (jaarrond beschermd) nest zal gaan. Aanvullend onderzoek naar nesten van buizerd is niet noodzakelijk.

Figuur 8 Tegenover het projectgebied aan de Rijksweg is een nest aangetroffen dat mogelijk dienst doet als nest van buizerd of een andere vogelsoort (met een jaarrond beschermd nest)

Gierzwaluw

Gierzwaluw broedt graag onder dakpannen (nokpannen) en andere openingen binnen het dak/spouw. Het dak van de bebouwing in het projectgebied is plat en bevat geen (toegankelijke) (kant)pannen met een vrije aanliegroute. De ruimte waar de kauwen broeden is te oppervlakkig en open voor een nest van gierzwaluw. Het pannendak op het bijgebouw van het westelijke gebouw is niet voor gierzwaluw toegankelijk. Echter is een deel van de gevel van het westelijke gebouw mogelijk wel geschikt als nestlocatie voor gierzwaluw door een ruimte tussen het overstek en de toegang tot de spouw door middel van erg grote open voegen (zie Figuur 9). Nesten van gierzwaluw kunnen daarom niet in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is daarom noodzakelijk.

Figuur 9 Een deel van de gevel van het westelijke gebouw is mogelijk geschikt als nestlocatie voor gierzwaluw en huismus door een ruimte tussen het overstek en de toegang tot de spouw door middel van erg grote open voegen

Grote gele kwikstaart

Grote gele kwikstaart is een soort die alleen voorkomt in een specifiek habitat. De soort is sterk gebonden aan water en heeft daarnaast structuren nodig waar een nest gemaakt kan worden zoals bruggen, sluizen of andere waterwerken. Binnen de invloedssfeer van het projectgebied zijn dergelijke waterwerken niet aanwezig. De aanwezigheid van nesten van grote gele kwikstaart kan worden uitgesloten in het projectgebied.

Havik

Havik heeft een voorkeur voor het broeden in de kruinen van hoge bomen. Deze bomen zijn vaak naaldbomen. Havik is een soort die erg verstoringgevoelig is. Om deze reden worden nesten van havik niet in het projectgebied zelf verwacht. Aanvullend onderzoek naar nesten van havik is niet noodzakelijk.

Huismus

Huismus is zeer opportunistisch wat betreft broedlocatie en is jaarrond in en rondom de nestlocatie aanwezig. Tijdens het veldbezoek is huismus in het projectgebied aangetroffen. In de aanwezige bebouwing (bijv. dakgoot bij schuurtje) zijn er voor huismus potentieel geschikte nestlocaties aanwezig (zie ook Figuur 9). Het projectgebied bevat bovendien ook veel dekking in de directe nabijheid in de vorm van bijvoorbeeld struweel

(zie Figuur 10). De aanwezigheid van nesten en/of essentieel leefgebied van huismus kan om voorgenoemde redenen in en rondom het projectgebied niet worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk.

Figuur 10 In het gehele projectgebied is veel potentiële nestgelegenheid voor huismus aanwezig, bijvoorbeeld de ruimte onder de dakpannen van het bijgebouw van het westelijke gebouw (rechts) in de directe nabijheid van dicht struweel (links)

Kerkuil

Kerkuil broedt veelal in oude schuren en zolders of in speciale kerkuilkasten. De soort jaagt boven halfopen tot open cultuurlandschappen, zoals kruidenrijke akkerranden, wegbermen en ruige grasstroken. Het bijgebouw in het projectgebied is niet toegankelijk voor kerkuil. Ook zijn er geen andere structuren aanwezig waar kerkuil een nest zou kunnen bouwen. Alleen de randen van het projectgebied zijn geschikt als foerageergebied voor kerkuil. Er zijn echter voldoende alternatieven in de directe omgeving. Zowel nesten als essentieel leefgebied van kerkuil kan in het projectgebied worden uitgesloten.

Ooievaar

Ooievaar is een soort die vooral voorkomt in weilanden en uiterwaarden met een hoge waterstand. De soort bouwt grote nesten in nestpalen, hoogspanningsmasten of op woningen. Deze elementen zijn niet aanwezig in het projectgebied, daarnaast zijn geen nesten van ooievaar aangetroffen in het projectgebied tijdens het veldbezoek. De aanwezigheid van nesten van ooievaar in het projectgebied kan hierom worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Ransuil

Ransuil broedt graag bij voorkeur in naaldbomen, die hem de beste dekking bieden. Daarnaast in houtwallen, boomgroepen, hagen en zelfs solitaire bomen. Ransuil bouwt meestal niet zelf een nest maar maakt liever gebruik van een bestaand nest, veelal van zwarte kraaien- of ekster. In het projectgebied zijn geschikte nest- en roestbomen aanwezig. Onder deze bomen zijn echter geen sporen in de vorm van braakballen en uitwerpselen aangetroffen. Nest- en roestplaatsen van ransuil worden daarom niet in het plangebied verwacht. Aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van nesten van ransuil in het projectgebied is niet noodzakelijk.

Roek

Roeken zijn echte koloniebroeders en broeden in hoge bomen zoals populieren. Tijdens het veldbezoek zijn foeragerende roeken aangetroffen in het projectgebied. Deze specifieke dieren broeden hoogstwaarschijnlijk in de bomenrij ten noorden van het projectgebied, waar zich een roekenkolonie bevindt. In en rondom het projectgebied zelf zijn geen (oude) nesten van roek aangetroffen. Roeken zijn qua voedsel zeer opportunistisch en vindingrijk, in de directe omgeving van het projectgebied zijn zowel kwantitatief als kwalitatief voldoende alternatieven aanwezig. Essentieel foerageergebied kan daarom eveneens in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Slechtvalk

Slechtvalk broedt in Nederland vooral in stedelijke omgeving op hoge flatgebouwen en kerktorens. Vanwege de afwezigheid van dergelijke hoge structuren in het projectgebied kunnen nesten van deze soort worden uitgesloten. Nesten van deze soort worden in de directe omgeving eerder verwacht op hoge structuren zoals de hoogspanningsmasten in het buitengebied tussen Gaanderen en Etten. Aanvullend onderzoek naar slechtvalk is niet noodzakelijk.

Sperwer

Sperwer bouwt ieder jaar een nieuw nest en is minder gevoelig voor verstoring dan de meeste roofvogelsoorten. Deze nesten worden doorgaans in dicht bos of struweel gebouwd. Langs de randen van het projectgebied is dicht struweel aanwezig. Ook zijn er veel waarnemingen van deze soort in en rondom het projectgebied. Vanwege dit opportunistische nestgedrag, de geschiktheid van het projectgebied als nestlocatie en het feit dat sperwer ieder jaar een nieuw nest bouwt en ondanks dat er geen pluklocaties of prooiresten van bijvoorbeeld duiven zijn aangetroffen, kunnen nesten van sperwer niet in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk als struweel/boschages in en rondom het projectgebied worden aangetast.

Steenuil

Nesten van steenuil zijn veelal te vinden in knoestige bomen of op erven van boerderijen of vrijstaande huizen, vooral in kleinschalige cultuurlandschappen. Binnen het projectgebied zijn geen dergelijke structuren aanwezig die toegankelijk zijn voor steenuil om een nest te bouwen. Nesten en essentieel foerageergebied van steenuil kunnen in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Wespendief

Wespendief is een soort die weinig voorkomt in Nederland en een schuw karakter vertoont. Wespendief nestelt graag in grote bospercelen. Vanwege het schuwe, verstoringsgevoelige karakter en veel verstoring van verkeer en wandelaars, wordt de aanwezigheid van nesten van wespendief in en rondom het projectgebied uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Zwarte wouw

Zwarte wouw is in een verscheidenheid aan landschappen aan te treffen, maar wordt vooral langs waterrijke, halfopen gebieden aangetroffen, zoals rivierdalen met oibossen en moerasgebieden. Zwarte wouw broedt ook vaak dichtbij water. Zwarte wouw is een zeer zeldzame soort, die vooral als doortrekker in Nederland voorkomt. Er worden jaarlijks slechts enkele broedparen van zwarte wouw in Nederland aangetroffen. Op basis van verspreiding van bekende nestlocaties, en verstoringsgevoeligheid wordt de aanwezigheid van nesten van zwarte wouw in en rondom het projectgebied uitgesloten.

Conclusie

Nesten van huismus, gierzwaluw en sperwer als vogelsoorten met jaarrond beschermd nesten kunnen niet in het projectgebied worden uitgesloten. Van huismus is er mogelijk ook essentieel leefgebied aanwezig in het projectgebied. Aanvullend onderzoek naar huismus en gierzwaluw is noodzakelijk. Aanvullend onderzoek naar sperwer is noodzakelijk als struweel/boschages in en rondom het projectgebied worden aangetast.

4.6 Categorie 5 vogelsoorten

Een categorie 5 vogelsoort is een soort die meer flexibiliteit heeft met het kiezen van een broedplaats dan een jaarrond beschermde soort (zie paragraaf 4.5). Het zijn echter soorten die vaak honkvast zijn en terugkeren naar de plaats of directe omgeving waar ze het jaar daarvoor gebroed hebben. Om deze reden kunnen categorie 5 soorten wel jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende ecologische feiten en omstandigheden dit rechtvaardigen. In die gevallen zijn extra maatregelen en/of onderzoeken noodzakelijk.

Bureaustudie

Een groot aantal categorie 5 soorten komt voor in de regio, zoals bijvoorbeeld ekster, koolmees, pimpelmees, en boomkruiper.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn ekster, pimpelmees en boomkruiper aangetroffen. De te verwachten soorten komen verder (redelijk) algemeen voor in de regio rondom het projectgebied.

Conclusie

Categorie 5 soorten kunnen niet worden uitgesloten in het projectgebied. Deze soorten komen allen algemeen voor in de regio van het projectgebied. Ook biedt de ruime omgeving voldoende alternatieve broedgelegenheden voor de meeste van deze vogelsoorten. Er zijn dan ook geen zwaarwegende ecologische redenen om de vogelsoorten te beschouwen als vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

4.7 Amfibieën

Bureaustudie

In de provincie Gelderland zijn veel nationaal beschermde amfibieën die in het plangebied zijn te verwachten, zoals bijvoorbeeld bruine kikker en kleine watersalamander, vrijgesteld. Voor deze soorten geldt echter wel de zorgplicht. Landhabitat van deze vrijgestelde soorten wordt verwacht in de bosschage in het westen en oosten van het projectgebied. Voortplantingswateren van deze vrijgestelde soorten kunnen door het ontbreken van het oppervlaktewater in het projectgebied worden uitgesloten. In de omgeving van het plangebied zijn echter ook verschillende beschermde amfibieënsoorten aangetroffen, namelijk: Alpenwatersalamander, boomkikker, heikikker, kamsalamander, poelkikker en rugstreepd.

Veldbezoek

Alpenwatersalamander

Waarnemingen van Alpenwatersalamander in de Zumpe in Doetinchem betreffen uitzettingen. Exemplaren of wilde populaties van een diersoort die opzettelijk of per ongeluk door de mens zijn geïntroduceerd op plaatsen waar zij niet eerder in de natuur zijn voorgekomen of waar zij zich niet in de nabije toekomst op natuurlijke wijze zouden hebben verspreid, worden echter geacht zich buiten hun natuurlijke verspreidingsgebied te bevinden en zijn derhalve niet beschermd. Wel is net als bij vrijgestelde soorten de zorgplicht van toepassing. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Boomkikker

Boomkikker preferereert voor zijn landhabitat met name bos en struweel en stelt hoge eisen aan zijn leefgebied. Van belang zijn met name zonnige zoom- en mantelvegetaties, vegetaties van meerjarige kruiden en braamstruwelen. Het voortplantingsbiotoop bestaat uit visvrije, zonnige en matig voedselrijke wateren met een goed ontwikkelde oever- en watervegetatie. Tijdens de voortplantingsperiode leven boomkikkers overdag op oevervegetatie of aangrenzend struweel. Vanwege het ontbreken van geschikt land- en voortplantingshabitat in de vorm van goed ontwikkelde zoom- en mantelvegetaties, zonbeschenen poelen en vanwege het intensieve karakter van het projectgebied zonder enige ruigte, kan boomkikker in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Heikikker

Heikikker is op de hogere zandgronden vooral een soort van vennen en poelen in bos- en heidegebieden. De soort kan zich echter ook voortplanten in sloten. Het landhabitat bevindt zich vaak direct naast het voortplantingswater. Vanwege de afwezigheid van deze elementen in en in de directe nabijheid van het projectgebied kan heikikker in het plangebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Kamsalamander

Kamsalamander wordt aangetroffen in bosrijk landschap, met houtwallen of struweel in de directe omgeving van het voortplantingswater. De voortplantingsbiotoop bestaat voornamelijk uit matig voedselrijke tot voedselrijke, stilstaande wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Het water mag niet geheel beschaduwde zijn en moet permanent water bevatten. Vanwege de afwezigheid van deze elementen in en in de directe nabijheid van het projectgebied kan kamsalamander in het plangebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Poelkikker

Poelkikker is op de hogere zandgronden vooral een soort van vennen en poelen in bos- en heidegebieden. De soort kan zich echter ook voortplanten in sloten. Vanwege de afwezigheid van deze elementen in en in de directe nabijheid van het projectgebied kan poelkikker in het plangebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Rugstreepad

Rugstreepad is een opportunistische soort die grote afstanden kan afleggen. De soort plant zich graag voort in ondiepe wateren, die snel opwarmen. Vaak wordt gebruikgemaakt van tijdelijke poeltjes en plassen, maar ook slootjes en vennen kunnen geschikt zijn. De soort komt in de directe omgeving voor in het Azewijnse Broek. In het projectgebied komen echter dergelijk pionierssituaties en geschikte voortplantingswateren waar rugstreepad van houdt niet voor. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Conclusie

De aanwezigheid van voortplantingswater en essentieel landhabitat van beschermde amfibieën kan in en rondom het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

4.8 Reptielen

Bureaustudie

Uit de verspreidingsgegevens blijkt dat er verschillende reptielensoorten in en rondom het projectgebied verwacht kunnen worden, namelijk: hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en zandhagedis.

Veldbezoek

Hazelworm & levendbarende hagedis

Beide soorten zijn op korte afstand van het projectgebied aanwezig bij natuurgebied de Watertap en de Koekendaal. Beide soorten hebben veel structuurvariatie met zongelegenheden en voedsel (insecten in de kruidenruigte) nodig. Deze structuren zijn echter niet in het projectgebied aanwezig. Tussen het struweel/hagen/boschages en het gras is er een 'harde' overgang en het gras wordt zeer intensief beheerd (geen dekking). Levendbarende hagedis en hazelworm kunnen om die reden in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Ringslang

In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen van ringslang bekend (Heidenhoekse Vloed in Zelhem). In het projectgebied zijn er echter géén zonbeschenen oevers (met voedsel in de vorm van kikkers) in combinatie met (compost)hopen die als voortplantingslocatie kunnen dienen aanwezig. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Zandhagedis

Zandhagedis is een soort van droge heidegebieden en zandverstuivingen maar komt in de directe omgeving van het projectgebied voor langs het treinspoor tussen Doetinchem en Winterswijk. De variatie van treinspoor, houten bielzen, grove stenen en kruidachtige vegetatie maakt het voor een zandhagedis geschikt leefgebied. Echter zijn dergelijke vergelijkbare structuurrijke, zonbeschenen delen (zoals ook al genoemd bij hazelworm en levendbarende hagedis) niet in het plangebied aanwezig waardoor de aanwezigheid van zandhagedis in het projectgebied is uit te sluiten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Conclusie

Beschermde reptielen kunnen in het plangebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

4.9 Vissen

Bureaustudie

Uit de verspreidingsgegevens blijkt dat er in de omgeving van het projectgebied zowel historisch als recent waarnemingen zijn van grote modderkuiper, beekdonderpad en beekprik.

Veldbezoek

In het projectgebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Beschermde vissoorten kunnen om die reden in het projectgebied worden uitgesloten.

Conclusie

Beschermde vissoorten kunnen in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

4.10 Insecten en overige ongewervelden

Bureaustudie

Volgens de verspreidingsgegevens komen er verschillende beschermde insectensoorten voor in de omgeving van het projectgebied, namelijk: grote vos, grote weerschijnvlinder, iepenpage, kleine ijsvogelvlinder, sleedoornpage, teunisbloempijlstaart, gevlekte witsnuitlibel & beekrombout,

Veldbezoek

Grote vos, iepenpage, grote weerschijnvlinder

Bovengenoemde soorten nemen de afgelopen jaren sterk toe. Binnen het projectgebied zijn de waardplanten (boswilg, ruwe iep) mogelijk aanwezig langs de randen van het projectgebied. Omdat er ten tijde van het veldbezoek nog geen bladeren aan eventuele struiken/bomen zat, kon niet worden vastgesteld of deze waardplanten langs de randen van het projectgebied aanwezig zijn. Aanvullend onderzoek is alleen noodzakelijk als deze randen met eventueel deze waardplanten worden aangetast.

Kleine ijsvogelvlinder

Kleine ijsvogelvlinder is op zeer korte afstand van het plangebied waargenomen en heeft als waardplant wilde kamperfoelie. Deze plant is ook in wintermaanden goed te inventariseren. Tijdens het veldbezoek is naar deze plant gezocht. Wilde kamperfoelie is echter niet in het projectgebied aangetroffen. Aanvullend onderzoek naar kleine ijsvogelvlinder is dan ook niet noodzakelijk.

Sleedoornpage

Door aangepast bosrandbeheer en op meer plaatsen een struweel- en mantelzone tot ontwikkeling te brengen, lijkt ook sleedoornpage zich uit te breiden. De laatste jaren lijkt het leefgebied steeds meer te verschuiven naar tuinen en parken in stedelijk gebied. De soort is in de directe omgeving bij het Azewijnse Broek aangetroffen. In het projectgebied is tussen het aanwezige struweel aan de noordzijde van het projectgebied op sommige zonbeschenen locaties *Prunus sp.* aanwezig. Voortplantingslocaties van sleedoornpage kunnen om die reden niet

in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk als deze randen met *Prunus* worden aangetast.

Teunisbloempijlstaart

Net als bovengenoemde soorten is ook deze soort bezig met een sterke opmars in ons land. Deze soort maakt gebruik van verschillende soorten planten als waardplant, de belangrijkste zijn: (harig) wilgenroosje, grote kattenstaart meerdere soorten teunisbloemen en basterdwederik. In het projectgebied kunnen deze waardplanten langs de randen van het projectgebied niet worden uitgesloten. Voortplantingslocaties van teunisbloempijlstaart zijn dan ook niet in het projectgebied uit te sluiten. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk als deze randen van het projectgebied worden aangetast.

Gevlekte witsnuitlibel

Gevlekte witsnuitlibellen zijn te vinden bij verlandingszones van laagveenmoerassen. Daarnaast kunnen ze voorkomen in bosplassen en verlandingszones van hoogveen- en heidevennen op de hoge zandgronden en randzones van hoogveen. Dit habitatype is niet in het projectgebied aanwezig. De aanwezigheid van voortplantingsplaatsen van gevlekte witsnuitlibel kan worden uitgesloten.

Beekrombout

De beekrombout wordt in uiteenlopende typen stromende wateren aangetroffen. De soort wordt meestal met traag stromende laagland, beken geassocieerd. Dat deze beken vaak genormaliseerd zijn hoeft geen belemmering te vormen. Belangrijk is de aanwezigheid van zuurstofrijk water en onbegroeide zandige substraten en niet te rijk zijn aan nitraten en fosfaten. Dergelijk habitat is in het projectgebied niet aanwezig. Voortplantingslocaties van beekrombout kunnen dan ook in het projectgebied worden uitgesloten.

Conclusie

Binnen het projectgebied zijn de waardplanten (boswilg, ruwe iep) van grote vos, iepenpage, grote weerschijnvlinder en (harig) wilgenroosje, grote kattenstaart, meerdere soorten teunisbloemen en basterdwederik als waardplanten van teunisbloempijlstaart, mogelijk aanwezig. Ook is er *Prunus sp.*, dat als waardplant van sleedoornpage fungeert, langs de randen van het projectgebied aanwezig. Voortplantingslocaties van bovengenoemde soorten kunnen op die locaties om die reden daarom niet worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is alleen noodzakelijk als deze randen met deze waardplanten worden aangetast.

5 Conclusies + aanbevelingen

5.1 Conclusies

Te verwachten soorten in invloedsfeer

Beschermde planten, amfibieën, reptielen en vissen worden niet in het projectgebied verwacht.

Verblijfplaatsen van zowel gebouwbewonende (zomer-, paar- en (massawinter)-verblijfplaatsen) vleermuissoorten kunnen niet in het projectgebied worden uitgesloten. Van een aantal van de aanwezige holtebomen kon niet worden vastgesteld of deze geschikt waren als verblijfplaats voor boombewonende vleermuissoorten of niet. Een endoscopische check kan uitsluitsel geven in welke mate de holtebomen in het projectgebied geschikt zijn als verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten. Omdat het projectgebied enkele bosschages en bomenrijen beslaat, kan niet worden uitgesloten dat er essentiële vliegroutes/foerageergebied worden aangetast. Aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van zowel gebouw- als boombewonende vleermuissoorten en essentieel foerageergebied/vliegroutes is noodzakelijk.

De aanwezigheid van vaste rust- en voortplantingsplaatsen en essentieel leefgebied van bunzing, grote bosmuis, hermelijn, wezel en steenmarter kan niet in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek naar deze soorten is noodzakelijk als het bijgebouw van het westelijke gebouw, de struweelranden en/of de bosschages in het westen en oosten van het projectgebied worden aangetast.

Nesten van algemene broedvogels zijn aanwezig (kauw, houtduif) en meer nesten van algemene broedvogels kunnen dan ook niet in en rondom het projectgebied worden uitgesloten. Direct voorafgaand aan de werkzaamheden dient onderzocht te worden of er broed- of rustgevallen in- en rond het projectgebied aanwezig zijn. Vooraf maatregelen nemen om te voorkomen dat vogels gaan nestelen of rusten is toegestaan, mits er geen sprake is van aanwezigheid van vogels met jaarrond beschermde nesten.

Nesten van huismus, gierzwaluw en sperwer als vogelsoorten met jaarrond beschermd nesten kunnen niet in het projectgebied worden uitgesloten. Voor huismus is er mogelijk ook essentieel leefgebied aanwezig in het projectgebied. Aanvullend onderzoek naar huismus en gierzwaluw is noodzakelijk. Aanvullend onderzoek naar sperwer is noodzakelijk als struweel/bosschages in en rondom het projectgebied worden aangetast.

Categorie 5 vogelsoorten kunnen niet worden uitgesloten. Deze soorten komen allen algemeen voor in de regio van het projectgebied. Ook biedt de ruime omgeving voldoende alternatieve broedgelegenheden voor de meeste van deze vogelsoorten. Er zijn dan ook geen zwaarwegende ecologische redenen om de vogelsoorten te beschouwen als vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk.

Binnen het projectgebied zijn de waardplanten (boswilg, ruwe iep) van grote vos, iepenpage, grote weerschijnvlinder en (harig) wilgenroosje, grote kattenstaart, meerdere soorten teunisbloemen en basterdwederik als waardplanten van teunisbloempijlstaart, mogelijk aanwezig. Ook is er *Prunus sp.*, dat als waardplant van sleedoornpage fungeert, langs de randen van het projectgebied aanwezig. Voortplantingslocaties van bovengenoemde soorten kunnen op die locaties om die reden daarom niet worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is alleen noodzakelijk als deze randen met deze waardplanten worden aangetast.

Ontheffing

Wanneer na onderzoek blijkt dat een verblijfplaats of essentieel leefgebied van beschermde soorten aanwezig is en er overtredingen van verbodsbepalingen genoemd in de Wet natuurbescherming voorzien worden, is het aanvragen van een ontheffing bij Provincie Gelderland noodzakelijk. Het is mogelijk dat er mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn om overtreding te voorkomen of effecten te beperken of ongedaan te maken.

5.2 Aanbevelingen

Ecologisch werkprotocol

Het wordt aanbevolen een ecologisch werkprotocol op te stellen om de details van te nemen mitigerende of compenserende maatregelen uit te werken. Het protocol is tevens een belangrijke richtlijn voor de uitvoering van de voorgenomen ingreep. Daarnaast dient het zorg te dragen voor een goede implementatie van de voorwaarden van een eventuele ontheffing en om voldoende zorgvuldig te werken conform de eisen van de zorgplicht. Het werkprotocol is een document waarin beschreven staat waar en wanneer welke werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden en onder welke voorwaarden. Tevens wordt er aangegeven welke maatregelen uitgevoerd dienen te worden.

Algemeen voorkomende broedvogels zijn niet uit te sluiten. Aanvullend onderzoek is niet noodzakelijk, maar er wordt geadviseerd deze groep dieren mee te nemen in het ecologisch werkprotocol waarin wordt uitgewerkt hoe om te gaan met broedende vogels en welke maatregelen bijvoorbeeld voorafgaand aan het broedseizoen kunnen worden genomen.

Overige aanbevelingen

Vanwege de hoge natuur-, cultuurhistorische en landschappelijke waarde, om een aantal overtredingen met betrekking tot beschermde soorten te voorkomen en een deel van de aanvullende onderzoeken niet uit te hoeven voeren, wordt ten eerste aangeraden om de bosschages in het westen en het oosten van het projectgebied en de corridor daartussen, te behouden en niet aan te tasten. Ook de vrijstaande bomen op het terrein bieden veel natuurwaarde, vooral de bomen waar veel klimopbegroeiing, die veel dekking en nestgelegenheid voor broedvogels biedt, op aanwezig is. Aan te raden is dus om de bestaande bomen en vegetatie te implementeren in de nieuwbouwplannen.

Mocht er toch gekapt worden, dan is er mogelijk sprake van bescherming Wnb houtopstanden en is ook de Bomenverordening van de gemeente Doetinchem van toepassing.

Literatuur

- BIJ12 (2017a). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12 (2017b). Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12 (2017c). Kennisdocument Gierzwaluw. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12 (2017d). Kennisdocument Huismus. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12 (2017e). Kennisdocument Rosse vleermuis. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12 (2017f). Kennisdocument Ruige dwergvleermuis. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12 (2017g). Kennisdocument Buizerd. BIJ12, Utrecht.
- Broekhuizen, S., Spoelstra, K et.al. 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Naturalis Biodiversity Center, Leiden. EIS Kenniscentrum. Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland, - Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European investabrate Survey - Nederland, Leiden
- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen 'Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Vertaling en bewerking P.H.C. Lina. De Fontein/Tirion Uitgevers B.V., Utrecht
- Netwerk Groene Bureaus (2017). Soorteninventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming. [pdf-document]. Versie juli 2017
- Ministerie van Economische Zaken, 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3.

Soortinformatie:

<http://zoogdiervereniging.nl/>
<http://ravon.nl/>
<http://vlindernet.nl/>
<http://libellennet.nl/>
<http://sovon.nl/>

Waarnemingen:

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) & www.verspreidingsatlas.nl/

Bijlage 1 Wetgeving

Wet natuurbescherming

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De Wet natuurbescherming vervangt drie wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bevoegdheid ligt grotendeels bij de provincies. Zij zijn verantwoordelijk voor de toetsing van werkzaamheden en activiteiten bij bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden (de gebiedsbeschermingsbepalingen) en dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid blijft het Rijk bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming is onder te verdelen in 3 onderdelen: de bescherming van Natura 2000-gebieden, de bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Bescherming van Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden in Nederland zijn onderdeel van een Europees netwerk aan natuurgebieden waar belangrijke flora en fauna duurzaam beschermd worden. Al deze gebieden zijn belangrijk om de Europese biodiversiteit te waarborgen. De in Nederland aangewezen Natura 2000-gebieden worden beschermd onder de Wet natuurbescherming, voorheen de Natuurbeschermingswet 1998. In Nederland zijn er ruim 160 natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebieden. Voor ieder Natura 2000-gebied zijn er een instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor specifieke habitattypen en fauna in het aanwijzingsbesluit. De instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd in termen van behoud/uitbreiding van de omvang van het habitatype of leefgebied en behoud/verbetering van de kwaliteit van het habitatype of het leefgebied. Bij vogels is vaak ook een doelaantal opgenomen voor het aantal broedparen of aantal vogels (bij overwinterende soorten). Dit aantal zegt ook vooral iets over de benodigde draagkracht van het Natura 2000-gebied. Bij soorten is vaak ook een doelstelling voor de populatie opgenomen, in termen van behoud of uitbreiding. In het Natura 2000-beheerplan worden de instandhoudingsdoelen in ruimte en tijd uitgewerkt.

Zodra een gebied is aangewezen, dient voor alle projecten die het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen (een significant negatief effect) een vergunning te worden aangevraagd. Dit geldt niet alleen voor ingrepen binnen deze beschermde gebieden, maar ook voor ingrepen daarbuiten als deze een (negatief) effect hebben op de instandhoudingsdoelen. Een vergunning moet worden aangevraagd bij de provincie of het Rijk (RVO). Bij een omgevingsvergunning kan de aanvraag worden aangehaakt voor beschermde gebieden, dan is de gemeente veelal het bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

Er zijn in de basis van de Wet natuurbescherming 3 soortenbeschermingsregimes van toepassing:

- vogelsoorten van de Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 Wnb),
- strikt beschermde soorten conform de Habitatrictlijn bijlage IV, Conventie van Bern bijlage I en II en de Conventie van Bonn bijlage I (paragraaf 3.2 Wnb), en
- de andere beschermde soorten, genoemd in bijlage A en B van de wet (paragraaf 3.3 Wnb).

De beschermingsregimes en bijbehorende verbodsbepalingen zijn hieronder nader toegelicht.

Beschermingsregime Vogelrichtlijn

Hieronder vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen;
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;

- Artikel 3.1 lid 3: Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- Artikel 3.1 lid 4 en lid 5: het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

De verbodsbepalingen met betrekking tot nesten en rustplaatsen hebben in de regel alleen betrekking op nesten en rustplaatsen die in gebruik zijn. Onder de bescherming van deze plaatsen worden ook de essentiële onderdelen van het leefgebied verstaan die nodig zijn om het nest of rustplaats ecologisch gezien te laten functioneren. De verbodsbepalingen gelden niet als de nesten en rustplaatsen niet meer in gebruik zijn. Voor enkele soorten die ieder jaar terug keren naar hetzelfde nest of van het nest afhankelijk zijn geldt dat deze jaarrond beschermd zijn.

Onder bepaalde voorwaarden mogen de verboden handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een ontheffing of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen vastgesteld per provinciale verordening of ministeriële regeling. Daarnaast geldt er een vrijstelling als aantoonbaar wordt gewerkt conform een toepasbare en een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Gelden er geen vrijstellingen, dan is een ontheffing nodig om verbodsbepalingen te mogen overtreden. Een ontheffing kan bij de provincie of het Rijk worden aangevraagd, afhankelijk van het gezag dat bevoegd is voor ontheffingverlening voor de handeling (het Rijk alleen voor 'interprovinciale handelingen', zoals handelingen door Rijkswaterstaat, Defensie of handelingen aan hoofd(spoor)wegen). Een ontheffing kan verkregen worden als er wordt voldaan aan de volgende criteria (art. 3.3, lid 4 Wnb):

- a. er geen andere bevredigende oplossing is;
- b. er een geldig belang is:
 - in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- c. en als de handelingen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime Habitatrichtlijn

Soorten die staan in de Habitatrichtlijn bijlage IV, het Verdrag van Bern bijlage I en II en bijlage I van het Verdrag van Bonn. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.5 lid 1: Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren;
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Belangrijke noot is dat onder de bescherming van voortplantings- en rustplaatsen ook de essentiële onderdelen van het leefgebied worden verstaan die nodig zijn om deze ecologisch gezien te laten functioneren.

Onder bepaalde voorwaarden mogen de verboden handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een ontheffing of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen vastgesteld per provinciale verordening of ministeriële regeling. Daarnaast geldt er een vrijstelling als aantoonbaar wordt gewerkt conform een toepasbare en een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Gelden er geen vrijstellingen, dan is een ontheffing nodig om verbodsbepalingen te mogen overtreden. Een ontheffing kan bij de provincie of het Rijk worden aangevraagd, afhankelijk van het gezag dat bevoegd is voor ontheffingverlening voor de handeling (het Rijk alleen voor 'interprovinciale handelingen', zoals handelingen door Rijkswaterstaat, Defensie of handelingen aan hoofd(spoor)wegen). Een ontheffing kan verkregen worden als er wordt voldaan aan de volgende criteria (art. 3.8, lid 5 Wnb):

- a. er geen andere bevredigende oplossing is;
- b. er een geldig belang is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herinstructie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
- c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beschermingsregime andere beschermde soorten

Dit zijn de soorten die genoemd worden in de bijlage van Wet natuurbescherming. Onder dit beschermingsregime is het verboden om:

- Artikel 3.10 lid 1, onderdeel a: in het wild levende dieren opzettelijk te doden of te vangen;
- Artikel 3.10 lid 1, onderdeel b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 3.10 lid 1c: vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten gelden in principe dezelfde vrijstellings- en ontheffingscriteria als bij het beschermingsregime Habitatrichtlijn, maar zijn er een groot aantal aanvullende wettelijke belangen opgenomen om vrijstelling of ontheffing te kunnen verlenen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor andere beschermde soorten. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden. Wel blijft de zorgplicht geldig. De vrijstelling verschilt per provincie en geldt in het algemeen voornamelijk voor ruimtelijke ingrepen, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik.

De totale [Lijst beschermde soorten Wnb](#) is te vinden op de website van NatuurInclusief.³

³ <https://www.natuurinclusief.nl/kennisloket/>

In hele specifieke gevallen zijn bepaalde handelingen bij wet uitgezonderd van de verbodsbepalingen die hiervoor zijn genoemd. Deze gevallen zijn niet in dit beknopte overzicht opgenomen, voor zover niet relevant voor deze toetsing.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht. De bescherming van soorten gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. Daar moet zorgvuldig mee omgaan worden. Daarom is de zorgplicht in artikel 1.11 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving en voor Natura 2000-gebieden. Voorkomen, beperken en ongedaan maken van nadelige effecten (= geen effect op de gunstige staat van instandhouding) zijn hierbij sleutelwoorden.

Houtopstanden

Het hoofdstuk Houtopstanden in de Wet natuurbescherming is de implementatie van de oude Boswet in de wet. De Boswet had tot doel om bossen te beschermen. Hoewel de Wnb nog steeds als doel heeft om bossen en houtopstanden te beschermen, zijn er meer mogelijkheden om vrijstelling of ontheffing te krijgen van de herplantplicht.

De handhaving ligt in principe bij de provincies en in sommige gevallen (bijv. handelingen van Rijkswaterstaat, Defensie) bij het Ministerie van LNV, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Uitgangspunt is dat wat bos is in principe bos moet blijven. Er mag dus geen netto oppervlakte bos verdwijnen. De bescherming van houtopstanden heeft betrekking op alle beplantingen van bomen groter dan 10 are, en op rijbeplanting van meer dan 20 bomen. Dit geldt voor beplantingen buiten de bebouwde kom houtopstanden (zie daarvoor het bestemmingsplan van de betreffende gemeente). Deze wijkt vaak af van de bebouwde kom verkeerswet (!), hoewel er steeds meer gemeenten deze komgrenzen samentrekken.

Uitzonderingen van beplantingen die niet onder de boswet vallen (art. 4.1 Wnb) zijn;

- houtopstanden binnen de bebouwde kom houtopstanden (dan geldt alleen de APV);
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen, en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa (indien ten minste eens per tien jaar worden geoogst, bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare en zijn aangelegd na 1 januari 2013).

Ook het dunnen en afzetten van hakhout en grienden is toegestaan.

Meldingsplicht

Wanneer een houtopstand gekapt wordt, of er andere maatregelen genomen worden die (eventueel indirect) tot het verminderen van het oppervlakte bos leiden, geldt een meldingsplicht. De provincie kan aan de hand van een kapmelding ervoor kiezen om een kapverbod op te leggen, voor ten hoogste vijf jaar, ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

Indien wordt gewerkt met een goedgekeurde gedragscode, geldt er geen meldingsplicht of verplichting om binnen 3 jaar te herplanten (art. 4.4, lid 1, onderdeel d en art. 4.4, lid 2). Een gedragscode wordt goedgekeurd, als daarin een werkwijze is opgenomen die waarborgt dat:

- er geen afbreuk wordt gedaan aan bijzondere natuur- of landschapswaarden;

- de te vellen houtopstanden geen deel uitmaken van een boskern;
- herbeplanting op een bosbouwkundig verantwoorde wijze plaatsvindt;
- de grond waarop herbeplanting plaatsvindt ten minste dezelfde kwaliteit heeft als de grond waarop de gevelde houtopstand zich bevond;
- de grond waarop de herbeplanting plaatsvindt ten minste een gelijke oppervlakte heeft als de grond waarop de gevelde houtopstand zich bevond.

Een voorbeeld van een dergelijke gedragscode is de Gedragscode houtopstanden en hakhoutbeheer van TenneT.

Herplantplicht

Daarnaast geldt voor boskap een herplantplicht. Aan de herplantplicht moet zijn voldaan binnen drie jaar na kap. Geldt er een herplantplicht, maar kan deze niet worden uitgevoerd op het oorspronkelijke perceel, dan kan er compensatie plaatsvinden door de herplant te realiseren op een ander perceel. De voorwaarden om van deze mogelijkheid gebruik te mogen maken (bijvoorbeeld overcompensatie) verschillen per provincie. Zo heeft provincie Utrecht een compensatiebank opgezet om op gewenste plekken te kunnen herplanten en een initiatiefnemer niet zelf op zoek hoeft naar een perceel voor compensatie.

Vrijstellingen of ontheffingsmogelijkheden

De herplantplicht van bos geldt niet voor:

- maatregelen ten behoeve van natuurontwikkelingen (in het kader van het halen van instandhoudingsdoelstellingen N2000 en opgelegde mitigatie of compensatie in het kader van vergunningen of ontheffingen)
- creëren of onderhouden van brandgangen
- houtkap voor biomassaplantages (art. 4.4, lid 1, onderdeel a t/m c Wnb).

Ook kunnen provincies vrijstellingsregels of nadere regels voor een ontheffing opstellen voor de herplantplicht. Daarnaast zijn er in de meeste provincies wel meer vrijstellingsmogelijkheden voor natuurontwikkeling, waaronder voor de ontwikkeling van gewenste natuurbeheertypen of als houtopstanden verloren gaan door vernatting door natuurlijke processen of anti-verdrogingsmaatregelen.

Natuurnetwerk Nederland

Naast de bescherming van gebieden door de Wet natuurbescherming, is er tevens sprake van een beleidsmatige bescherming van bepaalde natuurgebieden waar rekening mee moet worden gehouden bij ruimtelijke ingrepen. Dit betreft de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Begrenzing

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; tot voor kort: Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP). De benaming NNN komt voort uit het Natuurpact van 18 september 2013. Daarin zijn tussen het Rijk en de provincies nieuwe afspraken gemaakt, waaronder over de herijking van de EHS en de nieuwe benaming NNN.⁴ Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur (plant en dier) in feite voorrang heeft. Het netwerk moet voorkomen dat planten en dieren door isolatie van gebieden uitsterven en dat de Nederlandse biodiversiteit afneemt. Het NNN is samengesteld uit:

- Natura 2000-gebieden, bestaande natuurgebieden, reservaten en natuurontwikkelingsgebieden en (robuuste) verbindingen.
- Landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden).
- Grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

⁴ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2013/09/18/natuurpact-ontwikkeling-en-beheer-van-natuur-in-nederland>

Het is lang de bedoeling geweest dat het NNN in 2018 helemaal gerealiseerd zou zijn, maar inmiddels is duidelijk dat dit niet haalbaar is. Het kabinet Rutte-Asscher heeft in het onderhandelingsakkoord van 20 september 2011 aangegeven dat de provincies het NNN in 2021 afronden. Het ambitieniveau is bovendien verminderd, zo worden vermoedelijk de robuuste verbindingen niet gerealiseerd. Los van de daadwerkelijke realisatie is de bescherming van de aangewezen zones in principe wel al van kracht, ook indien die zones nog niet zijn ingericht.

In de Nota Ruimte is de globale begrenzing van de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (bruto-EHS) weergegeven. Deze is door de provincies verder uitgewerkt tot de netto-EHS, met concrete gebiedsbegrenzings. Per provincie verschilt verder de exacte uitwerking, beschermingsmethode en eventuele aanwijzing van aanvullende beschermde gebieden. Dit kan soms enige verwarring opleveren. Bovendien werken diverse provincies sinds de verminderde Rijksambitie voor het NNN aan een aparte provinciale hoofdstructuur, waarvoor andere regels gelden.

De verwarring wordt soms nog verder vergroot doordat het NNN overal doorvertaald moet worden in de gemeentelijke bestemmingsplannen, waarbij elke gemeente de vrijheid heeft om eigen keuzes te maken voor de gebruikte terminologie en onderverdeling. De bestemmingsplannen weerspiegelen uiteindelijk de definitieve uitwerking en hieruit berust dan ook de uiteindelijke juridische doorwerking.

Toetsingskader

Nee-tenzij beginsel

Voor het NNN geldt het toetsingskader van het Structuurschema Groene Ruimte 1995 (SGR). Dit is overgenomen in de Nota Ruimte en later in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) dat het NNN in oktober 2012 heeft opgenomen. Het Barro voorziet in de juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid. Het compensatiebeginsel van de NNN in het Barro is per provincie verder uitgewerkt in het provinciaal natuurbeleid. Het Barro stelt dat ruimtelijke ingrepen moeten worden getoetst op mogelijke negatieve effecten voor de aanwezige natuur- en landschapswaarden. Voor het gehele NNN geldt het 'nee, tenzij beginsel'. Op grond van dit beginsel dient directe of indirecte aantasting van bos- en natuurgebied (door een ingreep in het NNN) waar mogelijk te worden voorkomen.

Spelregels EHS

Eind 2007 hebben de toenmalige Ministeries van LNV en VROM en de provincies de 'Spelregels EHS' uitgebracht. Dit is een al oud beleidskader voor het compensatiebeginsel, de EHS saldobenadering en het herbegrenzen van de EHS, maar in de meeste situaties nog steeds leidend. Op grond van de Spelregels EHS wordt niet alleen gekeken naar actuele natuurwaarden, maar ook naar ecologische potenties. Deze spelregels gelden ook voor de nieuwe term NNN. Deze natuurwaarden of 'wezenlijke kenmerken en waarden' inclusief de bijbehorende abiotische en biotische randvoorwaarden worden vastgelegd in de vorm van natuurdoelen. De provincies hebben deze wezenlijke kenmerken en waarden vastgelegd in het provinciaal natuurbeleid. Deze natuurdoelen zijn per provincie vastgelegd. Sinds 1 januari 2010 zijn alle provinciale doelen omgezet naar één landelijke index (Index Natuur en Landschap).

Los van nuanceverschillen en verschillen in formulering in de bestemmingsplannen geldt in principe overal het 'nee-tenzij'-principe voor aantasting van het NNN. Aantasting is niet toegestaan, tenzij aan specifieke voorwaarden wordt voldaan. Er is ook vrijwel altijd een compensatieverplichting in het provinciaal beleid opgenomen. Voor kleine aantastingen is financiële compensatie soms mogelijk, voor grotere aantastingen is vaak zowel compensatie in oppervlakte als in 'kwaliteit' noodzakelijk. Bij aantasting van meer bijzondere typen natuur of natuur met een lange ontwikkelingstijd (bijv. bos) is meestal compensatie van een groter oppervlak verplicht (oppervlakte toeslag).

Externe werking

In de brief van 3 december 2004 heeft de minister van LNV, mede namens de minister van VROM, besloten om in de Nota Ruimte het 'Nee, tenzij'-regime op gebieden in de nabijheid van het NNN te laten vervallen (TK 29 576, nr. 12). In een brief van 5 juni 2008 heeft de minister van LNV nogmaals aangegeven dat ingrepen buiten het NNN niet worden beoordeeld op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen het NNN (TK 29 576, nr. 12). In de beantwoording van een aantal vragen van de vaste Kamercommissie voor LNV in 2008 is expliciet tot uitdrukking gebracht dat dit 'Nee-tenzij' regime niet van toepassing is op ingrepen buiten het NNN die gevolgen kunnen hebben voor het NNN zelf, de zogenaamde 'externe effecten' (TK 29576, nr. 52). Dit betekent overigens wel, dat bij een ingreep in het NNN, ook rekening gehouden moet worden met indirecte effecten, zoals geluidsverstoring.

Hoewel de Minister heeft aangegeven dat externe werking niet hoeft te worden getoetst, zijn er echter een aantal provincies die de toetsing van de externe werking het NNN wel hebben opgenomen in de provinciale verordening (bijv. provincie Noord-Brabant). Het betreft dan geen 'nee-tenzij' principe, maar een 'ja-mits' principe, waarbij er niet hoeft te worden getoetst aan alternatieven of nut en noodzaak. Hoewel de Spelregels EHS richtinggevend is, is het provinciaal beleid daarmee leidend voor de toetsing (voor zover zij niet minder stringent zijn dan de landelijke Barro).